

Iagt 3,661 Husmandslobber i Løbet af 14 Aar. (Sungersen: Hvor mange er der saa oprettede?) Min ærede Sidemand spørger mig i dette Øjeblik om, hvor mange der er oprettet. Jeg skal villig indrømme, at de 3,661, der ere nedlagte, ikke bethyde, at Husmandsbrugene ere blevne saa meget færre end for 14 Aar siden, det ved jeg vel, at de ikke ere; men det bethyder dog ganske vist, at mange Husmandsbrug ere blevne nedlagte, som laa i Nærheden af Byerne, hvor der var gode og frugtbare Jorder, medens der derimod er blevet oprettet en hel Del Husmandsbrug ude paa Heder, Moser, Overdrev og saa fremdeles. Men det er netop denne Forrykkelse af Husmandsforholdene, som jeg tror ingenlunde har været til synderlig Gavn for Landbostanden i Almindelighed, men i hvert Fald ikke til Held for Husmændene i Særdeleshed. Det er nok muligt, at Husmændene ere de, der bedst egne sig til at opdyrke Heder og Moser, hvortimod Gaardmændene næppe ville kunne finde sig i de tarvelige Forhold, hvorunder de lede derude. Vige saa vist er det dog, at det ikke gerne skulde ske paa de gode Husmandslobbers Befordring, men det er vist og sikkert, at dette er sket tit og ofte. Det staar for mig saaledes, at hvad vi særlig maa have for Øje er, at finde en Maade, hvorpaa vi uden at forurette de paagældende kunde bevare de gode smaa Husmandsbrug, af hvilke vi alligevel endnu have en Del tilbage. Jeg ved saa vel, at der kan være en hel Del at indvende derimod; jeg ved godt, at det ikke er heldigt at lægge Servitutter herom paa Ejendommene, som de paagældende ikke have været forberedte paa at skulle faa, og den højtærede Indenrigsminister kan maasse have nogen Ret i, at dette ikke kunde ske uden nogen Krænkelse af den private Ejendomsret. Men set fra den anden Side er det noget, som Samfundet kræver, og noget, som Husmandsstanden i al Almindelighed kræver, og selv om det kunde tænkes i et enkelt Tilfælde, at en Mand maasse kunde komme til at lide et Tab ved en saadan Servitut, tror jeg, at den paagældendes Standsfæller i al Almindelighed ville faa større Fordel derigenem. Naar vi lovgive, maa vi, tror jeg, se paa det almindelige og ikke paa den enkelte, ikke paa Individualiteterne, men paa hele Samfundet og paa hele den Stand, for hvilken vi lovgive. Og jeg nærer ingen Tvivl om, at det, hvis vi havde haft en Lov, som havde været gældende i 50 Aar, om, at Husmandsbrug ikke maatte nedlægges, havde været til stor Gavn for Husmandsstanden i vore Dage. Hvad nu angaar de Grænser,

som ere satte her, kan jeg slutte mig til det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 7de Valgkreds (D. Hansen). Jeg finder heller ikke, at Grænserne her ere heldige. Den sidste ærede Taler (Vesen) oplyste os jo om de store Husmandslobber, som vi have oppe i Sjælland; og det er ikke saa sjældent at finde saadanne Husmandsbrug, det vil sige, naar vi gaa ud fra den Betragtning, at der til disse henregnes alle Ejendomme, som ikke have en Tønde Hartkorn. Jeg finder ingen Anledning til at faa disse Ejendomme, der godt kunne have 4 Heste og 30—40 Kreaturer, ind under de almindelige Husmandsbrug, og i hvert Fald ingen Anledning til at give dem Rettighed til at forøge deres Brug ved at indlægge Husmandslobber derunder, naar man vil forbyde Ejendomme med 1 Td. Hartkorn eller derover at gøre det. Naar vi se paa Forholdene, som de i Øjeblikket ere her i Landet, fandtes der i 1894 34,586 Husmandsbrug med et større Areal end tilstrækkelig til 2 Røer. Disse 34^{1/2} tusinde kunde jo altsaa for deres Hartkorns Skyld godt forøge deres Bedrift, forudsat at de ligge lige paa Grænsen af 1 Tønde Hartkorn. Jeg hørte nok, at det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 7de Valgkreds mente, at hvis de manglede en lille Smule i en Tønde Hartkorn, kunde de lægge Jord til. Jeg vil dog helst forstaa Paragraffen saaledes, at de ikke maa lægge mere Jord til, end at de naa op til 1 Td. Hartkorn; altsaa vilde de ikke kunne lægge ret meget til. Men selv om de ikke kunde lægge saa meget til, at de komme over 1 Td. Hartkorn, vilde Forholdet godt kunne blive dette, at disse 34,000 kunde opsluge alle de andre smaa uden at faa for meget Hartkorn. Hvis det skulde blive Tilfældet, ville de ærede Forslagsstillere jo nok indrømme, at dette vilde være meget uheldigt, og at Landets Husmandsbrug vilde blive i en sorgelig Grad forrykkede. Om de mindre Husmandsbrug, jeg omtalte, skal jeg oplyse, at af dem med indtil 2 Røer er der 31,000, af dem, der have tilstrækkeligt til at holde 1 Rø paa, er der 28,000, og af Husmandsbrug med over 1 Skp. Land, men med et mindre Areal end tilstrækkelig til at holde 1 Rø paa, er der 28,000. Det er, som sagt, alt efter de Oplysninger, der ere komne fra Sogneraadene, og jeg mener, at de ville i det hele og store kunne anses for at være paalidelige. Af dem, der have tilstrækkelig til at holde 1 a 2 Røer, er der altsaa ca. 60,000, og af dem, der have over 1 Skp. Land, men ikke tilstrækkeligt til at holde 1 Rø, 28,000. Dersom dette altsammen kom til at gaa op i større Husmandsbrug, er